

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 ไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว”

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับ จึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงาน และทางอ้อม ร่วมวางแผนทาง นโยบาย

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2551) ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก 10 ประการ คือ สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางเฉย ทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อนร่วมงาน อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ตลอดเวลา หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม ให้การต้อนรับชุมชน ด้วยบรรยากาศสมิทธิภาพ พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3) บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา และการตรวจสอบการจัดการศึกษา 4) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการดังนี้ สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ และการสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย ส่งผลให้การทำหน้าที่ของครอบครัว สังคม และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

โดยจะมุ่งที่การทำงานหารายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ แต่ในความเป็นจริงนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองจำนวนหนึ่งก็ยังมิได้ถูกละเลยทอดทิ้งเสียทั้งหมด หากแต่เป็นการร่วมแสดงความคัดสนใจต่อลูกหลานของตน เป็นการเฉพาะหรือกลุ่มเล็ก ๆ มากกว่าเป็นการแสดงความสนใจต่อเด็กในจำนวนรวมหรือต่อระบบการศึกษาทั้งระบบ พลังและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษาของลูก-หลานในช่วงที่ผ่านมา จึงยังไม่ได้แสดงศักยภาพในระดับที่ควรจะเป็น (อภิญา เวชชัย, 2544, หน้า 2) โรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกด้าน และนักเรียนต้องมีความสุขในการเรียนรู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งศักยภาพของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับความมีประสิทธิภาพของครู ความสามารถและความสนใจของนักเรียน สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parent Involvement) ของเอปสไตน์ (Epstein, 1982) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์พันธมิตร โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน แห่งมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ รัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา ที่ได้เสนอแบบ (Type) มีส่วนร่วมแบบคลุกคลี (Involvement) ไว้ที่น่าสนใจว่าการที่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนนั้น มีอยู่ 6 แบบ (Type) ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ปกครอง (Parenting) หมายถึง การช่วยผู้ปกครองให้สามารถสร้างบรรยากาศการส่งเสริมการเรียนรู้ขึ้นในครอบครัว รวมถึงการเรียนรู้อย่างถ่องแท้ในบทบาทของผู้ปกครองที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตร 2) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) หมายถึง การติดต่อสื่อสารทั้งจากโรงเรียนถึงผู้ปกครอง และจากผู้ปกครองถึงโรงเรียน โดยเฉพาะการสื่อสารให้ผู้ปกครองรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนของโรงเรียน และความก้าวหน้าของบุตรหลาน 3) ผู้ปกครองอาสา (Volunteering) หมายถึง การที่โรงเรียนจัดให้ผู้ปกครองมีโอกาสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานในโรงเรียน 4) เรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home) หมายถึง คือการที่โรงเรียนกระตุ้นให้ผู้ปกครองสามารถแนะนำ หรือติดตามการทำงานที่เกี่ยวกับการเรียนที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการบ้านหรือกิจกรรมอื่น ๆ 5) การร่วมจัดการ (Decision Making) หมายถึง การที่โรงเรียนสนับสนุนให้มีเครือข่ายผู้ปกครอง หรือการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการในโรงเรียน 6) พลังเสริมจากชุมชน (Collaborating with Community) หมายถึง การที่โรงเรียนไปจำแนก เพ้นหาทรัพยากรจากชุมชนทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เข้ามาช่วยเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน หมายรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรที่จะระดมเข้ามาช่วยโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมาก แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครระยอง ทั้งนี้เพราะมีการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครระยองเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนในการอบรมเลี้ยงดูให้พร้อมที่จะเจริญเติบโตขึ้นมาในสังคม แต่จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทารามตั้งแต่ระดับอนุบาล เพื่อลดบทบาทของตนในการดูแลเด็ก โดยคิดว่าโรงเรียนได้ทำหน้าที่แทนตนแล้ว ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นแรงผลักดันถึงความจำเป็นที่ผู้ปกครองและครูจำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากันเพื่อทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่บริการทางวิชาการแก่ชุมชน จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและสังคม ซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ได้ก็ด้วยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชน ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2527, หน้า 32) กล่าวว่า โรงเรียนในฐานะเป็นสังคมหน่วยหนึ่งของสังคมใหญ่ มีหน้าที่ให้ความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกที่ดี มีประสิทธิภาพให้กับสังคม และได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองส่งบุตร ธิดา เข้ามาศึกษาหาความรู้ เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงควรที่จะทราบและเข้าใจให้ความร่วมมือสนับสนุนทางด้านกำลังกาย กำลังเงินและทางกำลังปัญญาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน อันจะช่วยให้การศึกษาของบุตรหลานก้าวหน้าและมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โรงเรียนจึงเปรียบเสมือนครอบครัวที่ 2 ของนักเรียน อันเป็นบุตรหลานของประชาชนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ จำเป็นต้องมีการติดต่อกับประชาชนหลายกลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ครู อาจารย์ ข้าราชการ หน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนในชุมชน

โรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชนมาเป็นเวลาช้านานในศักยภาพของครูผู้สอนที่สร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการหรือด้านกิจกรรม จึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองมีความต้องการส่งลูกหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้มากเป็นประจำทุกปี

ผู้ปกครองของโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายและมีความแตกต่างกันทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ประกอบกับการที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองที่ต้องดิ้นรนทำมาหากิน จึงอาจไม่ได้ดูแลบุตรหลานของตนได้มากนัก เวลาในการดูแลเอาใจใส่มีไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนอยู่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้พัฒนา ปรับปรุง จัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาอันเป็นรากฐานในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ และยังส่งผลให้โรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทารามเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ปกครองสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนของผู้ปกครอง โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง
3. ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงาน เช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม ศึกษาพิเศษ กอการศึกษ เทศบาลนครระยอง นำไปพัฒนาปรับปรุง สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนให้มากที่สุด

คำถามของการวิจัย

1. ผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง อยู่ในระดับใด
2. การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันหรือไม่

3. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง มีแนวทางในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแตกต่างกัน

2. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแตกต่างกัน

3. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแตกต่างกัน

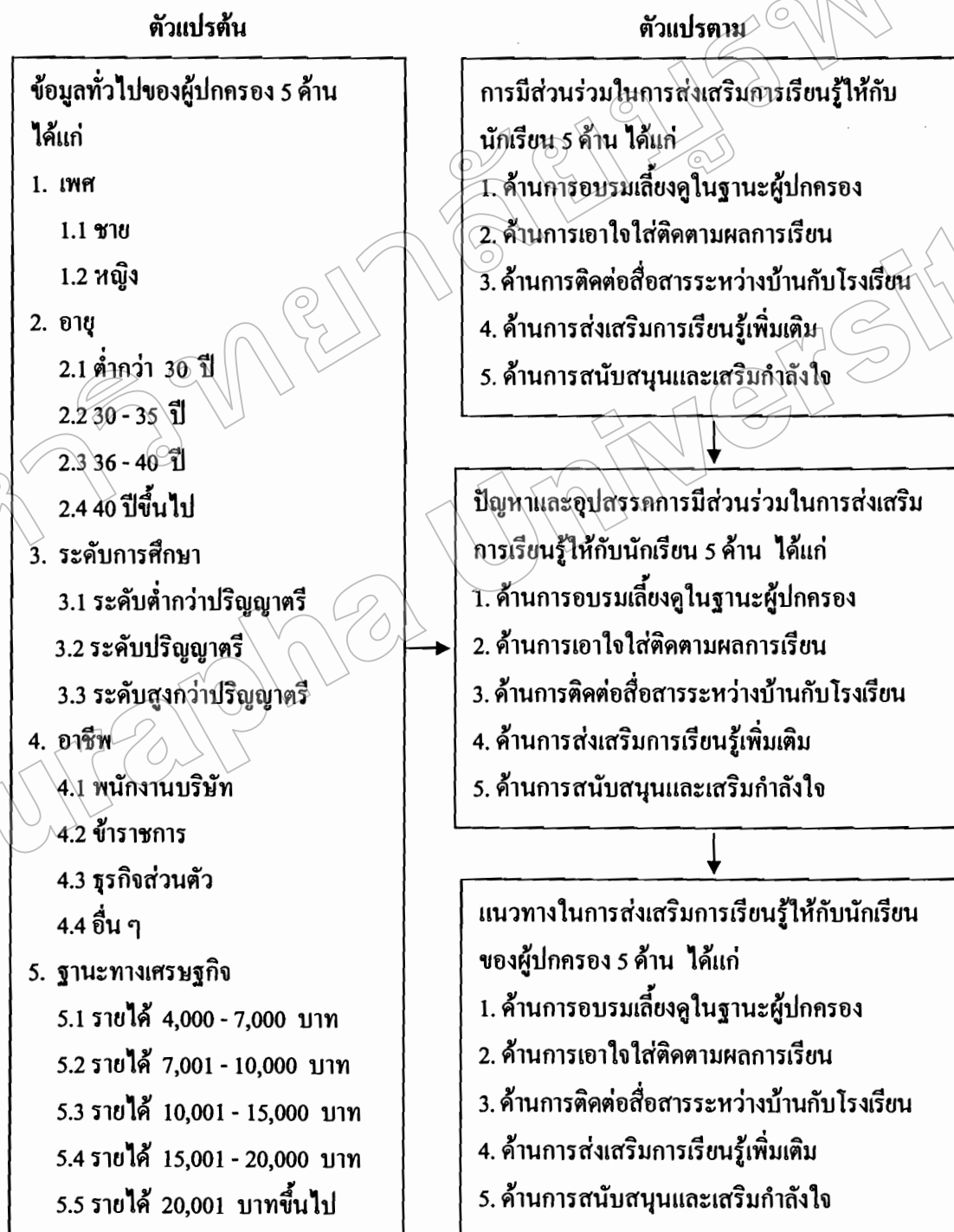
4. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแตกต่างกัน

5. ผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโคกทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parent Involvement) ของเอปสไตน์ (Epstein, 1982) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์พันธมิตรโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน แห่งมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ รัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา ที่ได้เสนอแบบ (Type) มีส่วนร่วมแบบคลุกคลี (Involvement) ไว้อย่างน่าสนใจว่า การที่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนนั้น มีอยู่ 6 แบบ (Type) ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ปกครอง (Parenting) 2) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) 3) ผู้ปกครองอาสา (Volunteering) 4) เรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home) 5) การร่วมจัดการ (Decision Making) 6) พลังเสริมจากชุมชน (Collaborating with Community) เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจง่ายและตอบแบบสอบถามได้ตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบการศึกษาในเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง 2) ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน 3) ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน 4) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม

5) ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ (ัชชาวล ดวงมณี, 2553 อ้างถึงใน สุริยเดว ทรีปาตี, 2554) โดยศึกษา เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ตามกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรค และศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามใน 5 หัวข้อ ดังนี้

- 1.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง
- 1.2 ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน
- 1.3 ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- 1.4 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม
- 1.5 ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานกำลังศึกษาระดับประถมศึกษาที่ 1 - 6 ในโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,992 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานกำลังศึกษาระดับประถมศึกษาที่ 1 - 6 ในโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) จำนวน 322 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ 1 - 6 จำแนกตามระดับทั้งหมด 5 ระดับ คือ

3.1.1 เพศ

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 อายุ

3.1.2.1 ต่ำกว่า 30 ปี

3.1.2.2 30 - 35 ปี

3.1.2.3 36 - 40 ปี

3.1.2.4 40 ปีขึ้นไป

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.1.3.1 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

3.1.3.2 ระดับปริญญาตรี

3.1.3.3 สูงกว่าระดับปริญญาตรี

3.1.4 อาชีพ

3.1.4.1 พนักงานบริษัท

3.1.4.2 ข้าราชการ

3.1.4.3 ธุรกิจส่วนตัว

3.1.4.4 อื่น ๆ เช่น รับจ้าง เกษตรกรรม แม่บ้าน เป็นต้น

3.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจ

3.1.5.1 รายได้ 4,000 - 7,000 บาท

3.1.5.2 รายได้ 7,001 - 10,000 บาท

3.1.5.3 รายได้ 10,001 - 15,000 บาท

3.1.5.4 รายได้ 15,001 - 20,000 บาท

3.1.5.5 รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดโจดทิฆทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามใน 5 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง

3.2.2 ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน

3.2.3 ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน

3.2.4 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม

3.2.5 ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจและปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับบุตรหลานของตนเองที่ปกครองอยู่

2. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบให้การดูแลอุปการะนักเรียนทางบ้าน ขณะที่นักเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนเทศบาลวัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ระดับประถมศึกษา โดยถือว่านักเรียน 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน

3. การส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การให้ความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน และมีความปรารถนาให้นักเรียนมีผลการเรียนดี

4. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจและปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันโดยผู้ปกครอง ให้ความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน และมีความปรารถนาให้นักเรียนมีผลการเรียนดี ในที่นี้หมายถึง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ใน 5 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งการพร้อมใจให้ซึมซาบเข้าไปจนเป็นลักษณะนิสัย

4.2 ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน หมายถึง การติดตาม สอบถาม แนะนำเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน แสดงความสนใจต่อผลการเรียนของนักเรียน

4.3 ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน หมายถึง การติดต่อสื่อสารทั้งจากโรงเรียนถึงผู้ปกครอง และจากผู้ปกครองถึงโรงเรียน โดยเฉพาะการสื่อสารให้ผู้ปกครองรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนของโรงเรียน และความก้าวหน้าของบุตรหลาน

4.4 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น การส่งให้เรียนพิเศษ ทั้งจากครูในโรงเรียน และโรงเรียนกวดวิชานอกโรงเรียน

4.5 ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ หมายถึง ให้กำลังใจหรือปลอบโยนเมื่อนักเรียนเกิดอาการท้อ เสียใจ หรืออาจให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำดีหรือเรียนดี

5. ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่เกิดผลให้การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองควรจะทำ ไม่สามารถทำได้หรือทำได้ไม่ดี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ

6. แนวทาง หมายถึง วิธีทางที่ผู้ปกครองแนะนำให้ครูหรือโรงเรียนทำเพื่อให้การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะ

ผู้ปกครอง ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม ด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ

7. สถานภาพของผู้ปกครอง หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน
เทศบาลวัดโขดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
และฐานะทางเศรษฐกิจ

8. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง
เป็นสถานที่สำหรับฝึกสอนนักเรียนภายใต้การดูแลของครู จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้กับนักเรียนชั้นอนุบาล
ปีที่ 1 - ประถมศึกษาปีที่ 6

9. เพศ หมายถึง เพศของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม สังกัด
เทศบาลนครระยอง แบ่งเป็น เพศหญิงและเพศชาย

10. อายุ หมายถึง อายุของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม สังกัด
เทศบาลนครระยอง แบ่งเป็น

10.1 ต่ำกว่า 30 ปี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี

10.2 30 - 35 ปี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยองที่มีอายุ 30 - 35 ปี

10.3 36 - 40 ปี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีอายุ 36 - 40 ปี

10.4 40 ปีขึ้นไป หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป

11. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน
เทศบาลวัดโขดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง แบ่งเป็น

11.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

11.2 ปริญญาตรี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

11.3 สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโขดทิมทาราม
สังกัดเทศบาลนครระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

12. อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดโขดทิมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง แบ่งเป็น

12.1 ธุรกิจส่วนตัว หมายถึง ผู้ปกครองที่ประกอบธุรกิจของตนเองโดยลำพังผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วย

12.2 ข้าราชการ หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนที่รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือนของทางราชการ

12.3 พนักงานบริษัท หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนที่ทำงานในบริษัทหรือห้างร้านต่าง ๆ ของทางเอกชน

12.4 อื่น ๆ หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองนอกเหนือจาก ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ และพนักงานบริษัท

13. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาล วัดโชคทิฆมทาราม สังกัดเทศบาลนครระยอง ต่อเดือน แบ่งเป็น

13.1 4,000 - 7,000 บาท หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนมีจำนวนเงินอยู่ในช่วง 4,000 - 7,000 บาท

13.2 7,001 - 10,000 บาท หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนมีจำนวนเงินอยู่ในช่วง 7,001 - 10,000 บาท

13.3 10,001 - 15,000 บาท หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนมีจำนวนเงินอยู่ในช่วง 10,001 - 15,000 บาท

13.4 15,001 - 20,000 บาท หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนมีจำนวนเงินอยู่ในช่วง 15,001 - 20,000 บาท

13.5 20,001 บาทขึ้นไป หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนมีจำนวนเงินตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป